

En bog båret af Brezinka

Alexander von Oettingen (red.):
Pædagogiske tænkere. Bidrag til empirisk
uddannelsesforskning
Hans Reitzels Forlag 2019
254 sider, 200 kr.

Jacob Kornbeck

Hvor mange medlemmer af det danske (akademiske såvel som professionelle) pædagogiske community kender Wolfgang Brezinka? Og hvor mange er egentlig fortrolige med de tysktalende pædagogiske tænkere. Aldrig før er der indsamlet så omfattende og mangfoldige data, forsket og evalueret så intensivt i pædagogiske problemstillinger, påpeger antologiens redaktør (s. 11). Og sjældent har det filosofiske grundlag, der bør sammenkoble teori og praksis, vel været så svagt., synes den næste pointe at være. Det er talrige tænkere, der præsenteres i disse 14 bidrag – og syv af disse er tysktalende, i lighed med den bilinguale redaktør. Den østrigske (tyskfødte) pædagogiske teoretiker Wolfgang Brezinka (f. 1928) var professor i Würzburg, Innsbruck og Konstanz og gav vigtige impulser til almenpædagogisk teori (Horn, 2015). Den nu 91årige Brezinka er næppe kendt af en bredere dansk offentlighed (med eller uden pædagogisk fagviden), og han figurerer hverken i titlen eller indholdsfortegnelsen for den her anmeldte antologi. Og dog er dette en bog båret af Brezinka: en bog om forholdet mellem pædagogisk teori og empiri.

De tematiske kapitler har alle overskriften ”N.N. og pædagogik”, og dertil forskellige undertitler: I første bølge handler det om Kant ”mellem natur og normativitet” (Carsten Fogh Nielsen); Herbart som ”grundlæggeren af den teoretiske og empiriske pædagogik!” (Alexander von Oettingen), Schleiermacher ”hermeneutik, dannelse og uddannelsesteori” (Mari-Mielityinen-Pachmann & Michael Uljens). Efter disse tre tyskere vender vi os i anden bølge mod det danske og nordamerikanske rum med Grundtvigs ”vexelvirkning” (Thomas Aastrup Rømer); Deweys understregning af ”dannelse og dømmekraft” (Thomas R.S. Albrechtsen); C.S. Peirces forfatterskab om, at ”læring bygger på tegn” (Thomas

Illum Hansen); Løgstrups "tilværelsesoplysning" (Pia Rose Böwadt) samt naturligvis den i redaktørens forfatterskab stedse uundværlige Grue-Sørensen som "første danske professor i pædagogik" (Alexander von Oettingen). Dernæst kommer tredje bølge med (relativt) kontemporære pædagogiske tænkere, selv om ikke alle er (eller var) pædagoger (Luhmann fx var sociolog): Wolfgang Klafki og "den dobbelte åbning" (Merete Wiberg); Dietrich Benner om "praktisk eksperiment og videnskab" (Leo Komischke-Konnerup); Klaus Prange som "pædagogisk praksis som håndværk" (Leo Komischke-Konnerup); Luhmann som "programmer for undervisning" (Ane Qvortrup) samt Biesta med undertitlen "dannelse og undervisning i ny belysning" (Keld Skovmand). Udvalgets aktualitet understreges af, at Klaus Prange (1939-2019) sov ind den 29. juni i år. Og så kommer fjerde og sidste bølge, der udgøres af blot et kapitel, der end ikke indeholder et personnavn.

Det 14. kapitel bærer den uskyldige titel "Afrunding: Uddannelsesforskning i et teaterperspektiv" (Nicole Balzer & Johannes Bellmann), men der giver langt mere, end det lover, thi det definerer hele antologiens idégrundlag. Som sagt, ikke alle de 13 forfattere var pædagoger (Herbart og Schleiermacher var filosoffer, Grundtvig og Løgstrup teologer, Luhmann sociolog), og ikke alle er "household names". Den bærende idé er den af Brezinka fordrede "empiriske vending" i tysk pædagogik, der i 1960erne og 1970erne førte til dannelsen af "Erziehungswissenschaft" til afgrænsning fra den mere traditionelle "Pädagogik" (s. 230) (jf. Kornbeck, 2006) – dog aldrig uden en solid filosofisk forankring, fordrede Brezinka. Teoriarbejdet finder sted på tre planer: "mellem deskriptivitet og normativitet", "mellem teori og praksis" samt "mellem engagement og distance" (s. 246). Men det er først i bogens allersidste kapitel, at disse sammenhænge åbenbarer sig for læseren. Antologien er et originalt bidrag, der fordrer tålmodighed.

Jacob Kornbeck er fuldmægtig i Europa-Kommissionen (Youth Unit), Bruxelles

Referencer

Horn, K.P. (2015): Disziplingeschichte als Disziplin Kritik – Wolfgang Brezinkas Geschichte der „Pädagogik in Österreich“. Zeitschrift für Erziehungswissenschaft, 18(2), 413-425

Kornbeck, J. (2006): [Anmeldelse af Olechowski, R. (2004): Wolfgang Brezinka. Begründer der Wissenschaftstheorie der Empirischen Erziehungswissenschaft, samt Tenorth, H.E. (2004): Wolfgang Brezinka: Wissenschaftliche Pädagogik im Spiegel ihrer ungelösten Probleme]. Tidsskrift for Socialpædagogik, 18, 77-78.